

Sygn. akt IV U 507/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Janusz Kotas

Protokolant: stażysta Patrycja Kubiak

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2020 roku

sprawy z odwołania **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.**

o zasiłek chorobowy

w związku z odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.
z dnia 15.10.2019 r.

orzekł:

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób iż uznaje, że wnioskodawca M. S.
nie ma obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego za okres od 1 sierpnia 2019 r.
do 18 sierpnia 2019 roku.

Sygn. akt IV U 507/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. , decyzją z dnia 15 października 2019 roku zobowiązał wnioskodawcę do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku za okres od 1.08.2019 r. do 18.08.2019 r. w kwocie 913,32 zł wraz z odsetkami liczonymi od dnia doręczenia decyzji do dnia zwrotu.

Jako podstawę prawną swojej decyzji organ rentowy wskazał na art. 66 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r. poz.645 zwana dalej ustawą zasiłkową) oraz art. 84 ust. 1 i 2 pkt 2 , ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300) zwana dalej ustawą systemową) w zw. z art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej .

W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał , że zgodnie z powołanymi wyżej przepisami, nienależnie pobranymi świadczeniami są:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczone o braku prawa do ich pobierania,

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Osoba, która pobrała nienależne świadczenie jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Jeżeli osoba pobierająca świadczenie zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Dowodem stanowiącym podstawę przyznania i wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy przypadającej za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego jest oświadczenie osoby występującej o zasiłek zawierające informację o zaprzestaniu i niepodjęciu działalności zarobkowej stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającej prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby, o nieustaleniu prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, o niepodleganiu obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W przypadku wystąpienia jednej z ww. okoliczności zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego.

Dalej organ rentowy wskazał, że w dniu 20.08.2019 r. wypłacono wnioskodawcy zasiłek chorobowy za okres od 1.08.2019 r. do 18.08.2019 r. w kwocie brutto 913,32 zł z tytułu umowy zlecenia zawartej z płatnikiem J. G. (1) (stawka dzienna - 50,74 zł).

Z posiadanej dokumentacji wynika, że powyższy tytuł ubezpieczenia chorobowego ustał 31.07.2019 r.

Pismem z 18.09.2019 r. organ rentowy wystąpił do wnioskodawcy o złożenie oświadczenia na załączonym druku w celu ustalenia uprawnień do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego. Nie złożył on wymaganego oświadczenia.

Zgodnie z powyższym nie ma prawa do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu do ubezpieczeń, a wypłacone wnioskodawcy świadczenie za okres 1.08.2019 - 18.08.2019 stanowi świadczenie nienależnie pobrane.

Odwołanie od przedmiotowej decyzji złożył wnioskodawca, wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że nie ma obowiązku zwrotu pobranego zasiłku.

W uzasadnieniu swojego odwołania wskazał, że był zatrudniony w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony u J. G. (1) i nie wiedział nic o zmianach w umowie czy też ustaniu ubezpieczenia.

O odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy podniósł zarzuty formalne i prawne jak w zaskarżonej decyzji.

Zawiadomiony o toczącym się postępowaniu J. G. (1), mimo stosowanego pouczenia, nie przystąpił do sprawy w charakterze zainteresowanego.

Sąd ustalił, co następuje:

Wnioskodawca M. S. był zatrudniony u J. G. (1) na podstawie umowy o pracę na stanowisku pomocnika elektryka i z tego tytułu podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu od 22 maja 2017 r. do 15 marca 2019 r.

Następnie od 16 kwietnia 2019 r. wnioskodawca podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu świadczenia prac wynikających z umowy zlecenia na rzecz J. G. (1) do 31 lipca 2019 r.

/dowód : -zeznania świadka J. G. nagranie z 22.01.2020 r. 00:04:23-00:13:52 ,

-świadcstwo pracy k.38 ,

-umowy zlecenia k. 34,37

-zaświadczenie płatnika składek –akta rentowe ,

-notatka A. Z. –akta rentowe /

Wnioskodawca był niezdolny do pracy w okresie od 18 lipca 2019 r. do 18 sierpnia 2019 r. Zaświadczenie o niezdolności do pracy wpłynęło do ZUS w drodze elektronicznej . W dniu 23 lipca 2019 r. J. G. (1) jako płatnik składek , złożył w drodze elektronicznej do organu rentowego zaświadczenie płatnika składek , w którym wskazał , że wnioskodawca podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia od 16 kwietnia 2019 r. , a wcześniej podlegał ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umowy o pracę od 22.05.2017 r. do 15.03.2019 r.

/dowód : -zeznania świadka J. G. nagranie z 22.01.2020 r. 00:04:23-00:13:52 ,

-zaświadczenie płatnika składek –akta rentowe ,

-notatka A. Z. –akta rentowe /

Na podstawie tego zaświadczenia płatnika składek , ZUS wypłacił wnioskodawcy zasiłek chorobowy w dniu 8 sierpnia 2019 r. za okres od 18 do 31 lipca 2019 r. i w dniu 20 sierpnia 2019 r. za okres od 1 do 18 sierpnia 2019 r.

/dowód : -karta zasiłkowa wnioskodawcy – akta rentowe /

Kiedy organ rentowy zorientował się , że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wnioskodawcy ustąpiło w dniu 31 lipca 2019 r. i wypłacono wnioskodawcy zasiłek za okres od 1 do 18 sierpnia 2019 r. , bez sprawdzenia okoliczności wskazanych w art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej , wystosował do wnioskodawcy w dniu 18 września 2019 r. z pismo , w którym wskazał , że warunkiem niezbędnym do ustalenia prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego jest oświadczenie ZUS Z-10 , a brakujący dokument może on złożyć w formie papierowej w najbliższej jednostce ZUS , albo w formie dokumentu elektronicznego . Organ rentowy wskazał , że prosi by brakujący dokument został złożony do 2 października 2019 r. Wnioskodawca został pouczone że jeżeli nie dostarczy dokumentu w podanym terminie , ZUS wyda decyzję odmawiającą prawa do zasiłku chorobowego . W piśmie tym nie wskazano , że zasiłek za okres po ustaniu ubezpieczenia chorobowego został już wypłacony , jak też nie wskazano , że nie złożenie tego oświadczenia ZUS Z -10 , spowoduje , że wypłacone wnioskodawcy świadczeniem będzie świadczeniem nienależnym .

/dowód : pismo ZUS z 18.09.2019 r. – akta rentowe /

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dokumentów zgromadzonych przez ZUS w ramach postępowania rentowego i w ramach postępowania o zasiłek chorobowy , na podstawie dokumentów zgromadzonych w sprawie przez Sąd oraz na podstawie zeznań świadka J. G. (1) .

Sąd dał wiarę przesłuchanemu w sprawie świadkowi J. G. (1) , albowiem jego zeznania są spójne logiczne i znajdują pełne odzwierciedlenie w dokumentach złożonych do sprawy

W przedmiotowej sprawie sporna była głównie interpretacja przepisów prawa dotyczących uznania świadczenia pobranego przez wnioskodawczynię za okres sporny za świadczenie nienależne .

Zgodnie z treścią art. 244 § 1 kpc dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. § 2 tego przepisu stanowi, że przepis § 1 stosuje się odpowiednio do dokumentów urzędowych sporządzonych przez podmioty, inne niż wymienione w § 1, w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z dziedziny administracji publicznej.

Przechodząc do rozważań prawnych w pierwszym rzędzie należy wskazać na treść art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

W niniejszej sprawie organ rentowy wywodzi brak prawa wnioskodawcy do zasiłku chorobowego za sporny okres z art. 13 ust.1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa / (Dz. U. z 2019 r. poz.645. /.

Zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy:

- 1) ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 2) kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby;
- 3) nie nabyła prawa do zasiłku w czasie ubezpieczenia, w przypadkach określonych w art. 4 warunki nabycia prawa do zasiłku chorobowego ust. 1;
- 4) jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego;
- 5) podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Organ rentowy powołał ów przepis , nie wskazując żadnych okoliczności by spełniony został jakikolwiek punkt w/w przepisu co do osoby wnioskodawcy .

Organ rentowy żadnych takich ustaleń nie poczynił .

Organ rentowy działaniami swoim próbuje ukryć błędy jakie popełnił przy wypłacaniu wnioskodawca zasiłku chorobowego za okres od 1 do 18sierpnia 2019 r. , jednakże za błędy te nie może odpowiadać wnioskodawca .

Dalej , jeżeli chodzi o zwrot wypłaconego wnioskodawcy zasiłku , ZUS wywodził swoje prawo z art. art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (zwana dalej ustawą zasiłkową) oraz art. 84 ust. 1 i 2 pkt 2 , ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych .

Definicja nienależnego świadczenia zawarta w art. 84 ust.2 pkt 1 i 2 zakłada umyślność w działaniu pobierającego świadczenie, umyślność czy to do zatajenia określonych informacji, czy też podania nieprawdziwych informacji stanowiących podstawę świadczenia z ubezpieczenia, czy też umyślność w pobieraniu świadczenia mimo iż osoba je pobierająca była pouczona o braku prawa do ich pobierania .

Tymczasem wnioskodawca nic takiego nie uczyniła .

Zgodnie z art. 84 ust 1 osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Według ust. 2 za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, **jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;**

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach **świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.**

Zaś według ust 3 i 4 , nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, a w pozostałych przypadkach - za okres dłuższy niż ostatnie 3 lata , a kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją oraz kwoty odsetek i kosztów upomnienia, zwane dalej "należnościami z tytułu nienależnie pobranych świadczeń", podlegają potrąceniu z wypłacanych świadczeń, a jeżeli prawo do świadczeń nie istnieje - ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, z zastrzeżeniem ust. 8c.

W myśl ustępu 5 art. 84 ustawy systemowej przepisów ustępu 2-4 i 8 nie stosuje się jeżeli przepisy szczególne określają zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej. Ustawa zasiłkowa nie zawierała przepisów, które w sposób odmienny regulowałyby zasady zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych , które używałyby innej definicji nienależnego świadczenia .

Organ rentowy dopiero po wypłacie zasiłku chorobowego za okres sporny , zorientował się że w tym czasie wnioskodawca nie podlega już dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu , próbował sanować swoje nieprawidłowe działanie poprzez wysłanie do wnioskodawcy pisma z dnia 18 września 2019 r. , ale w tym piśmie organ rentowy wskazał jedynie , że jeżeli wnioskodawca nie złoży oświadczenia Z-10 , nie otrzyma zasiłku za okres po ustaniu ubezpieczenia chorobowego , nie został poinformowany , że będzie zobligowany do zwrotu już wypłaconego zasiłku za sporny okres .

Warto w tym miejscu podkreślić rangę udzielonych pouczeń. Przyjmuje się, iż pouczenie ze strony organu rentowego winno być czytelne, jasne i zrozumiałe dla ubezpieczonego. Powinno także w sposób wyczerpujący informować o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach, tak by usunąć jakiegokolwiek wątpliwości co do prawa danej osoby do danego świadczenia. Brak takiego pouczenia bądź też ujęcie w nim treści nieprecyzyjnych, mało klarownych lub obarczonych błędami nie może obciążać osoby zainteresowanej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1980 r., II URN 51/80, OSNC 1980/10/202; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 1987 r., UZP 19/87, OSNC 1988/9/119; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 29 marca 1994 r., III Aur 86/94 OSA 1995/1/6; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 czerwca 1994 r., III Aur 189/94, OSA 194/9/68; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 20 kwietnia 1995 r., III Aur 110/95, OSA 1997/1/3; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 2000 r., III AUa 845/99, OSA 2000/10/43; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 listopada 2000 r., III AUa 39/00, OSA 2002/1/5). Z uwagami tymi należy się zgodzić. Trzeba podkreślić, iż do obowiązków organu rentowego należy m.in. należyte i wyczerpujące informowanie osób ubezpieczonych o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków (art. 9 k.p.a. w zw. z art. 123 ustawy systemowej). Organ rentowy nie może tym samym wymagać od ubezpieczonych – w przypadku zaniedbania obciążającej go powinności – by osoby te znały wszystkie okoliczności mające wpływ na prawo do danego rodzaju świadczenia.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie całkowicie podziela stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 26 lipca 2017 r. w sprawie I UK 287/16 , gdzie Sąd ten wskazał , że przepis art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 159 ze zm.) nie stanowi regulacji szczególnej w stosunku do art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.), w tym zwłaszcza nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 i 6 tej ustawy. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie okoliczności przemawiających za uznaniem świadczenia za pobrane nienależnie niż czyni to art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Warto jednak zauważyć , że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 kwietnia 2018 r. w sprawie I UK 268/17 , stwierdził że warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie, jako mające charakter świadczenia nienależnie pobranego, podlega zwrotowi, jest świadomość osoby, która takie świadczenia pobrała - wynikająca ze stosownego pouczenia o braku prawa do niego. (Legalis Numer 1799151) . Identycznie w wyroku z dnia 11 lipca 2017 r. -Sąd Najwyższy w sprawie I UK 302/16 , stwierdzając , że do kwestii dotyczącej zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych, mają w pełnym zakresie zastosowanie art. 84 ust. 1, 2 i 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 963) i warunkiem uznania, iż wypłacone świadczenie, jako mające charakter świadczenia nienależnie pobranego, podlega zwrotowi, ***jest świadomość osoby*** , która takie świadczenia pobrała - wynikająca ze stosownego pouczenia - o braku prawa do niego.(Legalis, Numer 1706715) .

Sąd orzekający w niniejszej sprawie całkowicie to stanowisko podziela .

Wnioskodawca w chwili pobierania świadczenia miała świadomość , że pobiera je jako świadczenie należne , które przysługuje mu z uwagi na fakt , że jest chory . Nie wprowadził nikogo w błąd .

Przepis art. 6 § 2 k.p.c. obliuguje strony i uczestników postępowania do przytaczania wszystkich okoliczności faktycznych i dowodów bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko. Każda ze stron jest także zobowiązana do złożenia oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących okoliczności faktycznych (art. 210 § 2 k.p.c.). Winna to uczynić bez zbędnej zwłoki i to – co do zasady – przed pierwszym terminem posiedzenia wyznaczonego na rozprawę, najpóźniej na pierwszym terminie rozprawy; sąd może bowiem pominąć spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności (wnioskowanie z art. 207 § 6 i art. 217 § 2 k.p.c. oraz art. 210 § 1 k.p.c.).

Warunki do przejawienia takiej aktywności dowodowej ZUS zostały przez Sąd stworzone poprzez wyznaczenie terminu rozprawy i zawiadomienie o niej pełnomocnika ZUS 43 dni przed jej terminem . ZUS ograniczył się jednak tylko do przedstawionego w aktach rentowych pisma skierowanego do wnioskodawcy we wrześniu 2019 r. i zaświadczenia płatnika składek .

Wobec powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc w zw. z art. 84 ust 1 pkt 1 i ust.2 pkt 1 (a contrario) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych , Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uznał, iż wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu pobranego zasiłku za sporny okres z uwagi na fakt , że nie było to świadczenie nienależne.